ОПШТЕСТВОТО НИ СУДИ ПО ОНА ШТО Е РАЗЛИЧНО, ФРИЗУРА СО ПЛЕТЕНКИ, ПИРСИНЗИ И ТЕТОВАЖИ PHOTOVOICE - КАКО МЕТОД ЗА ЗАЈАКНУВАЊЕ НА МЛАДИТЕ ВО РИЗИК

Ривка ХИЛЕЛ ЛАВИАН

Програма за Сецијална Едукација, Левински колеџ за Едукација, Тел-Авив, Израел

Примено: 28.11.2017
Прифатено: 19.01.2018

Апстракт

Целта на ова истражување беше да се придружува група на тинејџери во ризични ситуации преку работилница за фотографирање и на тие деца да им се обезбедат фотоапарати како алатка која ќе им овозможи да ја истражуваат нивната околина и да ја претстават како дел од проектот за лично и социјално зајакнување на овие лица, со цел да се испита потенцијалот на „Photovoice“ за документирање на личните и социјалните перспективи на тинејџерите кои се наоѓаат во ризични ситуации.

„Photovoice“ обезбеди фотоапарати на членовите на групата за тие да можат да ја истражат нивната околина и да ја претставаат целата промена што се случува во околината, како дел од личното и социјалното зајакнување. Оваа пракса е заснована на пристапот на Freire кој го нагласува процесот на зајакнување кој може да расте во рамките на внатрешноста на самите заедници, како и во однос на феминистичките теории, во кои се наведува дека знаењето се гради преку социјалните врски.

Адреса за кореспонденција:
Ривка ХИЛЕЛ ЛАВИАН
Програма за Сецијална Едукација, Левински колеџ за Едукација, Тел-Авив, Израел
Ул.15 Шошана Престиж, Тел-авив 69378, Израел
052-8915477
+972-52-8915477
Email:rivkah@levinsky.ac.il

"SOCIETY JUDGES US ONLY BY WHAT IS DIFFERENT, DREADLOCKS, PIERCINGS AND TATTOOS" PHOTOVOICE - AS A METHOD FOR THE EMPOWERMENT OF YOUTH AT RISK

Rivka HILLEL LAVIAN

Program in Special Education, Levinsky College of Education

Recived: 28.11.2017
Accepted: 28.07.2016
Original scientific article

Abstract

The aim of the research was to accompany a group of teenagers in risk situations through a photography workshop and provide them with cameras as a tool to allow them to investigate their environment and represent it as part of a personal and social empowerment project, in order to examine the potential of Photovoice to document the personal and social perspectives of teenagers in risk situations.

Photovoice refers to the practice of providing cameras to members of a group so they can investigate their environment and represent it for purposes of change as part of personal and social empowerment. This practice is based on Freire's approach, which emphasizes the process of empowerment that can only grow from within communities themselves, as well as on the feminist theory, which argues that knowledge is built through social relationships.

Corresponding address:
Rivka HILLEL LAVIAN
Special Education Program
Faculty of Education
15 Shoshana Persitz St., Tel-Aviv 69378, Israel
052-8915477
+972-52-8915477
Email:rivkah@levinsky.ac.il

DOI: 10.19057/jser.2018.33

Методологијата на ова истражување е радикалната феминистичка квалитативна метода, истражувачката алатка се фотографиите, снимките на разговорите на испитаниците од групата, дневниците на истражувачите и разговорите во затворена фејсбук-група. Популацијата на ова истражување е сочинета од 7 тинејџери кои учествуваа на неделни работилници за фотографија во период од 6 месеци. Беше направена холистичка анализа на содржината на истражувачките алатки со цел да им се даде глас на секој од учесниците, како и за спроведување вкрстена анализа за да се извлечат заедничките теми. Резултатите покажаа дека фотографирањето овозможи да се развијат отворени дискусии за предметите кои се прикажани на фотографската слика и нивното симболичко значење за учесниците: меѓу другите предмети: етикетирање, стигма, интимност, сексуален идентитет. Се појави можност за директен контакт и илустрација на искуствата на надворешниот изглед. И интеракцијата со нивната околина и социјалната вклученост со тинејџери кои се наоѓаат во близина на прибежиштето.

Вовед и преглед на литературата

Во последните декади е зголемен бројот на употреба на концептот „тинејџери во ризични ситуации“, кој ги опишува групите на млади лица во ризични ситуации или оние кои можат да се најдат во таква ситуација (1). Извештајот на Schmid во кој се истражуваат условите на децата и тинејџерите кои се наоѓаат во ризична ситуација во Израел, појасни дека загрозените и проблематични деца и тинејџери се тие кои живеат во услови кои ги загрозуваат нив во рамките на нивните семејства и поблиската околина. Како резултат на овие услови, нивната способност да ги препознаат нивните права во следните области е загрозена: физичка егзистенција, здравје и развој, припаѓање кон одредено семејство, учење и стекнување вештини, добросостојба и ментално здравје, социјално припаѓање и партиципација, заштита од други и нивно ризично однесување.

The research methodology is feminist qualitative radical; the research tool are the group participants' photographs, records of conversations, researcher's diary and conversations on a closed Facebook group. The research population consists of seven teenagers who participated in a weekly photography workshop for six months that I volunteered to lead at a shelter for teenagers in risk situations. A holistic content analysis of research tools was carried out in order to give voice to each participant, as well as crosswise analysis to elicit common themes. The findings showed that photography enabled open discussion about subjects reflected in photographic images and their symbolic meanings for participants: amongst others subjects such as: labeling, stigma, intimacy, sexual identity. An opportunity arose for direct contact and illustration of the experience of appearance and indeed interaction with their environment and social involvement with teenagers around the shelter.

Introduction and Literary Review

In the last decade, we have encountered growing use of the concept 'teenagers in risk situations', which describes groups of youths in or likely to be in a state of risk (1). The Schmid Report, which examined the circumstances of children and teenagers in risk situations in Israel, clarified that endangered and troubled children and teenagers are those who live in circumstances that endanger them in their families and environment. As a result of these circumstances, their abilities to realize their rights in the following areas are harmed: physical existence, health and development, family belonging, learning and acquiring skills, welfare and mental health, social belonging and participation, protection from others and their own risky behavior.

There are more than two million children

DOI: 10.19057/jser.2018.33

Постојат повеќе од 2 милиони деца кои живеат во Израел, од кои 111,244 се наоѓаат во ризични ситуации и во опасност. Ризичните услови во доменот од економски проблеми, болести или смрт на некој од нивните родители може да резултира со сиромаштија, проблеми во учењето, социјална разлика и тешкотии во функционирањето. Главната карактеристика на децата кои се наоѓаат во ризични ситуации во Израел е големото семејство или семејства со самохран родител.

Истражувањата кои се спроведени во Израел и во странство укажуваат дека како што растат децата, расте и бројот и процентот на деца кои се наоѓаат во ризична ситуација, како резултат на бројни фактори. Голем број ризични услови се почести како што растат децата, поради зголемените тешкотии со кои се соочуваат родителите околу грижата на нивните деца. Можно е да се појават тешкотии со текот на времето во многу области, како што се учењето, емоциите, однесувањето итн. Со текот на времето полесно се забележуваат овие проблеми: професионалците имаат тешкотии во идентификацијата на децата кои се наоѓаат во ризична ситуација на млада возраст бидејќи малите деца немаат доволно развиени говорни и когнитивни способности за да можат ефективно да комуницираат. Во прилог на тоа, со текот на времето, децата стапуваат во контакт со професионалците и можноста е поголема за идентификување на ризичните ситуации од страна на професионалците. Одредени однесувања или проблеми се карактеристични само за време на тинејџерските години и како такви се појавуваат на таа возраст.

„Photovoice" е развиен од Wang и Burris (2) како методологија со помош на која истражувачите им даваат фотоапарати на учесниците кои имаат недостиг или се исклучени од групите, за да можат да ги документираат предметите кои им се значајни употребувајќи ја фотографијата. Оваа техника им нуди на учесниците нови и рефлектирани начини на гледање на нивната околина, како и начин за истражување и претставување на нивната околина со цел да се направат промени, како дел од праксата за

living in Israel, of whom 111,244 are in risk situations and distressed. Risk circumstances range from economic problems, illness or death of one of their parents that are likely to result in poverty, learning problems, social difference and functioning difficulties. The main characteristic of children in risk situations in Israel is large families or single-parent families.

Studies carried out in Israel and abroad indicate that as children grow up, the number and percentage of children in risk situations increases, as a result of a number of factors: a large number of risk circumstances are more frequent as children grow up because of the growing difficulties that parents have taking care of their children. Difficulties are likely to emerge with age in many areas such as learning, emotional, behavioral etc. In addition, with age it is easier to notice these problems: professionals struggle to identify children in risk situations at a young age because young children lack the linguistic and cognitive abilities to communicate effectively. In addition, with age, children are in greater contact with professionals and the chances of them being identified by these professionals increase. Moreover, some behaviors or problems are characteristic only in teenage years, and as such appear at this age.

Photovoice was developed by Wang and Burris (2) as a methodology through which researchers supply cameras to participants from disadvantaged or excluded groups, so that they can document subjects that are important to them using photography. This technique offers participants new and reflective ways of viewing their environment as well as a way of investigating and representing their environment with the purpose of acting for change, as part of a practice of personal and social empowerment. Using Photovoice, people can identify, represent and improve

JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION 2018; 19(1–2):76–101
DOI: 10.19057/jser.2018.33

лично и социјално зајакнување. Со употребата на „Photovoice" луѓето може да ги идентификуваат, претставаат и подобрат нивните заедници (3).

Оваа методологија е заснована на **теоретски пристапи:**

Пристапот од Paolo Freire бразилски филозоф и едукатор кој нагласил дека процесот на зајакнување може да расте само од внатрешноста на самите заедници. Според Фреир, постои потреба за промовирање на социјалната промена за да им се овозможи на луѓето да ги идентификуваат проблематичните области на нивното живеење преку дијалог и дискусија. Со помош на дискусијата треба да се создаде промена на ниво на индивидуите и да се подобри квалитетот на социјалниот живот.

Freire споменал дека за развојот на „критична свест", потребно е длабоко разбирање на начинот на кој светот функционира: општеството, моќните врски. Сето ова за да можат луѓето да влијаат на нивните сопствени ситуации. Во книгата „Teachers as Cultural Workers. Letters to Those Who Dare Teach" (Наставниците како културна работилници. Писма до тие кои што бараат да учат) Фреир нагласил дека дијалошката педагогија не само што има политичка важност, исто така има и методолошка важност, бидејќи учесниците во дијалогот се вклучуваат не само за опишување на настани, туку и за негова интерпретација, тоа значи, и дека и учесниците и истражувачите се вклучени во материја која веќе ја знаат во процесот на фотографирање, ја интерпретираат фотографијата која ја сликаат, го интерпретираат светот и предлагаат средства за нивна корекција. Тој укажал дека образованието засновано на дијалог, коешто овозможува искуство и слушање, е експресија на етичката позиција која ги поставува учесниците во позиција на заемно слушање и затоа образованието засновано на дијалог може да ги стави на виделина вистинските проблеми, како и мислењата за промена на постоечките ситуации. Затоа, големиот број вакви дијалози можат да го променат општеството.

Феминистичката теорија е теорија за човековите права, која се однесува на тоа како

their communities (3).

This methodology is based on **three theoretical approaches**:

The approach of Paolo Freire, a Brazilian philosopher and educator, who emphasized that the process of empowerment could grow only from within communities themselves. According to Freire, there is a need to promote social change so as to allow people to identify problematic areas of their lives through dialogue and discussion. The discussion is meant to create change at the level of individuals and improve the quality of society's life.

Freire referred to the development of 'critical consciousness', a profound understanding of the way the world operates: society, politics, power relationships. All this so that people can influence their own situations. In his book "Teachers as Cultural Workers. Letters to Those Who Dare Teach", Freire emphasized that dialogic pedagogy has not only political importance, but also methodological importance because participants in dialogue are involved not only in describing an event, but its interpretation as well; that is to say, both participants and researchers are involved in learned material as they photograph, interpret photographs they shot, interpret the world and propose means of correcting it. He stated that dialogic education, in that it enables expression and listening, is an expression of an ethical position that places participants in a position of mutual listening and therefore dialogical education can surface real problems as well as thoughts about changing the existing situation. Hence many such dialogues could change society.

Feminist theory is a human right's theory, it deals with how society should operate so as to be just, it discusses problems in society and how they can be put right. The common ontological starting point of all feminist streams is that human society is replete with conflicts and social groups fighting over

DOI: 10.19057/jser.2018.33

општеството треба да дејствува за да биде праведно, ги дискутира проблемите во општеството и како тие можат да бидат поправени. Заедничката онтолошка почетна точка на сите феминистички текови е тоа дека човековото општество е полно со конфликти и социјални групи кои меѓусебно се борат за социјални и материјални ресурси (4). Феминизмот се состои од правна и општествена критика на општеството и ги истражува видовите на социо-економски празнини. Целта на феминизмот е да ја изложи на виделина неправдината и бара истата да биде променета, ја нагласува важноста на „давањето глас" на оние групи кои се наоѓаат во послаба позиција и тврди, помеѓу другото, дека знаењето се гради со социјалните врски преку дијалог и претставување на потребите на сите страни (5). Од феминистичките текови, ова истражување се поврзува со радикалниот феминизам или феминизмот со визија, како што тоа е терминолошки дадено од Bell Hooks (писателско име на Gloria Jean Watkins), сите видови опресивни системи кои постојат само во социјален контекст и оперираат во врска со бројни други опресивни системи и затоа само преку конфронтација со оваа реалност промената е возможна. Според размислувањето на Hooks, постојат три главни концепти: критичка свест, политики на идентитети и маргини. Една личност со критичка свест нема да го прифати опресивниот систем како што е даден, тој/таа ќе дејствува за да го промени. Главната цел на Hooks, како и на Freire, е креацијата на критичка свест помеѓу нивните ученици. Hooks се залагал за уништување на идентитетите, во нејзините очи само таков психолошки процес на истражување и пишување за откривањето на идентитетите може ќе придонесе во третманот и зајакнувањето на идентитетот помеѓу различните класи и половите. Третиот концепт, маргини, од гледна точка на Hooks, се радикалните социо-политички позиции, во областа на креативноста каде тоа што го сакаме да биде и како тоа е детерминирано, без чекање за признание од нашиот легитимен режим. Феминистичките истражувања довеле до создавањето на нова епистемиолошка агенда, преку и над

social and material resources (4). Feminism constitutes a legal and social criticism of society and examines types of socio-economic gaps. The aim of feminism is to expose injustice and demand it be changed, it emphasizes the importance of "giving voice" to groups in weak positions and argues, among others, that knowledge is built by social relationships through dialogue and presenting the needs of all sides (5). From feminism streams, this research connects to radical feminism or feminism with a vision, as it was termed by Bell Hooks (pen name of Gloria Jean Watkins), all types of oppressive systems that exist only in social contexts and operate in relation to a number of other oppressive systems, and therefore only through confrontations with this reality is change possible. There are three main concepts in Hooks' thinking: **critical awareness, politics of identities, margins**. A person with **critical awareness** will not accept oppressive systems as a given, s/he will act to make changes. Hooks' main aim, like Freire is creation of critical awareness amongst their pupils. Hooks argued for smashing identities, in her eyes only such a psychological process of research and writing about releasing identities will bring about treatment and strengthening of identity between class and gender. The third concept, margins, in Hooks' contemplation, are a radical socio-political position, an area of creativity where what we want to be and how is determined, without waiting for acknowledgement of our legitimate regime. Feminist research led to the creation of a new epistemological agenda, over and above research about and for women, expanding to research about disadvantaged groups such as racial and ethnic minorities and identifying regular people as legitimate sources of knowledge and a field of research, deserving of having their experiences and voices heard. According to this epistemology, a

DOI: 10.19057/jser.2018.33

истражувањата за жените, проширување на истражувањата за групите кои се подредени како што се расните и етничките малцинства и идентификување на нормалните луѓе како легитимни извори на знаење и поле за истражување, кои заслужуваат да бидат чуени нивните искуства. Според епистемологијата, условот на сфаќање на моќните структури и можноста да се избега од нив е сфаќање на реалноста преку очите на учесниците. Поставувањето на искуствата на учесниците во центарот на истражувањето нè подучува за сложениот поглед на нивниот свет или на истражувачкото прашање. Феминистичката епистемологија, како и размислувањето на Фреир, доведе до сфаќање дека сите истражувања се политички, бидејќи постојат и оперираат во рамките на можните врски (4).

Документарното фотографирање често служи за помош за социјална промена. Нејзината цел е да им се даде глас на лицата кои немаат моќ, да им се овозможи да ги споделат нивните приказни и погледи на светот. Фотографиите не се само за да се документира нешто што постои, тие се интерпретација на светот на лицето кое фотографира. Во еден критичен труд за документарната фотографија, Rosler (6) укажал дека суштината на документарното фотографирање е визуелно да се претстави социјалната свест во рамките на либералниот поглед на светот. Според неа, таквата фотографија најчесто е информативно издание кое се однесува на лицата кои немаат моќен статус и кои се адресирани за оние кои се добро поставени во едно општество. Во продолжение на овој поглед, Azoulay (7) сметал дека фотографијата е моќна алатка која не може да се оддели од доктрината за фотографијата, која е заснована на анализата на фотографијата како комбинација помеѓу две комплементарни средби: првата помеѓу фотоапаратот, оној кој слика и фотографијата и втората помеѓу фотографијата и оној кој ја набљудува. Комбинацијата на двете средби ја претвора фотографијата во мултидимензионален настан. Sontag (8) додал дека дури и ако фотоапаратот ја слика реалноста и иако не ја интерпретира, фотографијата сепак е интер-

condition of understanding power structures and ability to escape from them is understanding reality through the eyes of participants. Placing participants' experiences as the center of research teaches a complex view of their world, or research question. Feminist epistemology, as well as Freire's cogitation, lead to the understanding that all research is political because it exists and operates within power relationships (4).

Documentary photography often serves to help bring about social change. Its purpose is to give voice to people devoid of power, to allow them to share their stories and world views. Photographs are not just a document of something that exists, they are a photographer's interpretation of the world. In a critical article about documentary photography, Rosler (6) argued that the essence of documentary photography is to represent visually social awareness within a liberal worldview. According to her, such photography is mostly an informative issue concerning groups devoid of powerful status and addressed to those who are established in society. Continuing this view, Azoulay (2) argued that photography is a powerful tool that cannot be separated from the foundations from which it is comprised - photograph, photographer and observer. The doctrine of photography according to Azoulay (7) is based on the analysis of a photograph as a combination between two complementary encounters: the first between the camera, photographer and photograph and the second between the photograph and the observer. The combination of both encounters turns a photograph into a multidimensional event. Sontag (24) added that even if the camera captures reality and not only interprets it, photographs are still an interpretation of a world executed by a photographer. According to Sontag (8) photographs, which themselves cannot explain anything, are an infinite invitation to

претација на светот, изведена од страна на фотографот. Според Sontag (24), фотографиите, кои самите по себе не можат да објаснат ништо, тие се бесконечна покана за дедукција, шпекулација и фантазија. Нашата сегашност е видлива денес, визуелната слика влијае врз конструкцијата на знаењето (9). Спроведувањето на методологијата позната како Photovoice ја проширува природата на фотографијата од визуелна уметност до мултипартиципативен, социјален и политички процес. Невозможно е да се употребува фотографијата за да се разбере социјалната или друга ситуација без контекстуализација на деталите, коментарите на учесниците, зајакнување на познавањата, интерпретација и социјална промена. Кога истражувачите се обидуваат да ги насочат учесниците да се поврзат или да напишат приказна за нивната фотографија, учесниците имаат контрола врз начинот на кој истражувачите ќе ја интерпретираат фотографијата. На овој начин, ние се интересираме за начинот на кој нашите учесници гледаат на сликите и не само да се фотографираат себеси. Ние гледаме на сликите како влезна точка за разбирање на гледиштата на учесниците за нивната околина. Всушност, ние ги испитуваме врските помеѓу учесниците, сликите и начинот на кои тие се направени. Спротивно од традиционалната документарна фотографија во која фотографите се документираат помеѓу себе, „Photovoice" им овозможува на учесниците да ги документираат нивните погледи на светот и да зборуваат за нив. Кога фотографот ја набљудува сликата која тој/таа ја направил, тој/таа добива одраз на нејзиниот/неговиот внатрешен свет и информации за процесот кој се одвива додека се фотографира (10). Фотографирањето е нешто повеќе од техника и слика и има потреба од нов поглед на граѓанството (7).

„Photovoice" има три главни цели (11): да се документира и да се земат предвид јаките и слабите страни на заедниците и луѓето преку вклученоста на луѓето во активно сослушување и процесот на дијалог, да се промовира внатрешната опсервација и критичкиот дијалог во однос на она што е значајно за личноста и заедницата и да се допре до

deduction, speculation and fantasy". Our present today is visual, visual images influence knowledge construction (9). Employing photovoice methodology expands the nature of photography from a visual art to a multi participatory social and political process. Photovoice's power is not in pictures, but also in dialogical commentaries, which will be realized during the discussion stage. It is impossible to use photography to understand a social or other situation without contextualizing details, participants' comments, reinforcing knowledge, interpretation and social change. When researchers ask participants to relate or write stories about their photographs, participants are in control of the manner in which researchers interpret pictures. In this way, we are interested in the way in which our participants see the pictures and not just the pictures themselves. We refer to the pictures as entry points to understanding participants' points of view about their environment. In fact, we examine the relations between participants, pictures and the way in which these were produced. In contrast to traditional documentary photography in which photographers document the other, Photovoice allows participants to document their view of the world and tell about it. When a photographer observes a photograph s/he has taken, s/he gets a reflection of his/her internal world and the process undergone whilst taking photographs (10). Photography is much more than a technique and image and requires a new view of citizenship (7).

Photovoice has three key aims (11): to document and consider strengths and weakness of communities and people through people's involvement in active listening and dialogue processes; to promote internal observation and critical dialogue with regard to personal and community matters; and to reach policy makers.

DOI: 10.19057/jser.2018.33

креаторите на политиката.

Photovoice е истражувачка методологија која се соочува со луѓето во заедниците (12) и која е заснована на идејата дека овие луѓе се експерти за нивните животи, тие се партнери кои соработуваат во процесот на создавање на знаењето и се слободни да ги изразат предметите кои ним им се значајни (13).

Photovoice служи за различни истражувачки области. Wang (11) укажал на тоа дека специфичните карактеристики на тинејџерите и Photovoice – е вклученоста на младите лица во сите аспекти на истражувањето: вообичаените процеси за учење во кои младите лица, креаторите на политиките и истражувачите даваат придонес и учат од експертизата на едниот и другиот, а процесот придонесува во развојот на критичката свест.

Catalani и Minkler (14) идентификувале три области на влијанието на Photovoice врз тинејџерите: го зголемува нивниот потенцијал кога тинејџерите се чувствуваат дека крајниот резултат од проектот им припаѓа ним, го зголемува начинот на кој тие ги разбираат нивните заедници и нивните потреби, и ја зајакнува нивната вклученост во заедниците. Во прилог на тоа, вклучувањето на фотографските методи може да им помогне на младите лица да ги надминат предрасудите за нивните вештини како лица кои донесуваат одлуки и може да им помогне во нагласувањето на нивните способности да делуваат на нивните извори на моќ (15).

Метод

Позицијата на истражувачот

Пред речиси 40 години, за време на служењето на воениот рок, јас првпат се сретнав со тинејџери кои се наоѓаа во ризична ситуација. Мојот воен рок во Нахал[1] вклучуваше шест месеци во населба во северен Израел каде што првпат бев водич на „улична банда", како што беа нарекувани тинејџерите во ризични ситуации во тоа време. Ова искуство беше значајно за мене што ми стана јасно дека тоа е тоа што јас

Photovoice is a research methodology that deals with people in communities (12), and is based on the idea that these people are the experts in their lives; they are partners collaborating in the process of creating knowledge, and free to express subjects important to them (13).

Photovoice serves diverse research areas. Wang (11) pointed out that a specific characteristic of teenagers and Photovoice - is the involvement of young people in all aspects of research: common learning processes in which young people, policy makers and researchers contribute to and learn from one another and each one's expertise; a process that contributes to the development of critical consciousness.

Catalani and Minkler (14) identified three areas of Photovoice's influence on teenagers: it increases empowerment, when teenagers feel that a project's outcomes belong to them, it increases the way in which they understand their communities and their needs, and it empowers their involvement in communities. In addition, employing photographic methods is likely to help young people overcome prejudices about their skills as decision makers, and are likely to help emphasize the abilities to act and their power sources (15).

Method

Researcher's Position

Almost forty years ago, during my army service, I first came across teenagers in risk situations, my military service in Nahal included six months in a settlement in northern Israel where I first lead a 'street gang', as teenagers in risk situations were then called. This experience was so significant for me that it became clear that this is what I wanted to do with my life. And

[1] Нахал е акроним за Ноар Халузи Лохем (Пионерска боречка младина) која се однесува на паравоената програма Сила за одбрана на Израел која е комбинација на војска и воспоставувањето на агрокултурата

DOI: 10.19057/jser.2018.33

сакам да го правам во мојот живот. После моето отпуштање од воената армија, јас студирав специјална едукација и советување и работев како домашен наставник и училиштен советник за тинејџери кои се наоѓаат во ризична ситуација. Пред две години, јас добив понуда од Меѓународната асоцијација за Фестивалот на фотографијата, да волонтирам и да работам на фотографии со загрозени тинејџери кои се наоѓаат во прибежишта во централниот дел на Израел. Јас бев воодушевен со оваа понуда, за мене таа беше средство да се вратам 20 години назад на местото кое јас го сакам. Јас почнав да работам со група на момчиња и девојчиња и паралелно како истражувач. Јас се упатив кон професионалната литература и почнав да ја проучувам методологијата на Photovoice. Јас сфатив дека ова е тоа што јас го правев и сѐ повеќе го сфаќав значењето на оваа методологија.

Цел на истражувањето беше да се придружи група на тинејџери кои се наоѓаат во ризична ситуација преку работилницата за фотографирање и да им се дадат фотоапарати како алатка која ќе им даде можност да ја истражат и да ја претстават нивната околина како дел од проектот за нивното лично и социјално зајакнување, како и да се испита потенцијалот на Photovoice во документирањето на личната и на социјалната перспектива на тинејџерите кои се наоѓаат во ризична ситуација. Да се гледа нивниот свет преку нивните очи и да се слушнат нивните гласови со употребата на фотографијата и разговорот со нив.

Прашања на истражувањето се: Како употребата на Photovoice придонесува во документирањето на личната социјална перспектива на младите лица во ризик: (а) Како нивните светови и гласови се рефлектираат на фотографиите и на разговорите со нив? (б) Кои се темите и проблемите за кои фотографијата овозможи да се развие отворена дискусија? (в) Кој процес го овозможи фотографијата?

Методологијата на ова истражување е радикалната феминистичка квалитативна

therefore, after my discharge, I studied Special Education and then counseling and worked both as a homeroom teacher and school counselor for teens in risk situations. About two years ago, I received a proposal from the International Photography Festival Association, to volunteer to work in photography with endangered teens in a shelter in central Israel. I was delighted with the proposal, for me it was a means of going back twenty years to a place that I loved. I started working with a group of boys and girls, and in parallel as a researcher, I turned to professional literature and was exposed to the Photovoice methodology. I realized that this was what I was doing and it became clearer as I understood more the meaning of the methodology.

The aim of the research was to accompany a group of teenagers in risk situations through a photography workshop and give them cameras as a tool to enable them to examine and represent their environment as part of a personal and social empowerment project, as well as to examine the potential of Photovoice in documenting personal and social perspectives of teens in risk situations. To view through their eyes their world and to hear their voices using photographs and conversations about them.

The research question is: How does use of Photovoice contribute to documenting personal-social perspectives of youth at risk: (a) How are their world and voices reflected in the photographs and conversations that took place? (b) What are the topics and issues about which photography enabled open discussion? (c) What process did the photography enable?

The **research methodology** is feminist radical qualitative Photovoice methodology. The **research tools** are photographs taken by participants, documented conversations,

JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION 2018; 19(1–2):76–101
DOI: 10.19057/jser.2018.33

Photovoice метода. **Истражувачката алатка** се фотографиите сликани од учесниците, снимки на разговорите, дневниците на истражувачите и разговорите во затворена фејсбук- група.

Популацијата на ова истражување е сочинета од 7 тинејџери, на возраст од 14 до 18 години, кои учествуваа на неделни работилници за фотографија во период од 6 месеци, за која јас волонтирав да ја водам во прибежиште за тинејџери кои се во ризична ситуација во централниот дел на Израел.

Процедура на истражувањето – Истражувањето започна со моето запознавање на директорот на прибежиштето, со кој беше планирана сесија за вовед за лицата кои доаѓаат во прибежиштето на која јас ќе им објаснев за новата група и ќе им кажев, со слика, за фотографот Нан Голдин. Од 20-те млади лица кои дојдоа на првиот состанок, само 7 останаа (едно момче и шест девојчиња) кои сакаа да учествуваат и кои може да доаѓаат на состаноците во време и ден за кој ќе се договоревме. Во период од шест месеци, едно попладне во неделата, ние сите излегувавме заедно за да фотографираме, внатре и надвор од прибежиштето, и потоа ние дискутиравме за фотографиите додека ги гледавме на екран во прибежиштето. Фотографиите беа споделени на Фејсбук, понекогаш со дополнителна интерпретација. Затворената група на Фејсбук беше само извор за собирање податоци.

Анализа на податоците

Истражувачките алатки, фотографиите, пишаниот и кажаниот материјал беа анализирани холистички со цел да се слушнат гласовите на сите учесници, како и за поширока анализа на содржината за да се откријат заедничките теми за сите учесници. Постојат три области во кои намерата е пренесена на фотографијата (19).

Областа за фотографирање: се однесува на начинот на кој се направени фотографиите. Како тие се направени, од кого, за кого и зошто. **Самата фотографија:** која

researcher's diary and conversations on a closed Facebook group. The **research population** consisted of seven teenagers, aged 14-18, who participated in a weekly photography workshop over six months, led by me in a voluntary capacity at a shelter for teenagers in risk situations in central Israel.

Research Procedure - The research started from my acquaintance with the shelter's director, with whom an introductory session for shelter comers was planned at which I explained about the new group and told them, with picture, about the photographer Nan Goldin. Of the 20 youths who came to the first meeting, seven remained (one boy and six girls) who wanted to participate and could come to meetings at an hour and day agreed. Over a period of six months, one afternoon per week, we all went out together to photograph, inside and outside the shelter and afterwards we would discuss the photographs while looking at them on a screen at the shelter. The photographs were shared on Facebook, sometimes with additional written interpretations. The closed Facebook groups was also a source from which data was gathered.

Data Analysis

The research tools, photographs, spoken and written material, were holistically content analyzed in order to make the voices of each participant heard, as well as a broad content analysis to reveal common themes for all participants. Amongst others, visual images were interpreted by participants. There are three areas in which meaning is created in photographs (19). **Photography area**: refers to the way in which photographs were taken. How they were taken, by whom, for whom, and why. **Photograph itself area**: includes composition and visual effects and technologies used to create it, editing, transfer and presentation of the photograph.

DOI: 10.19057/jser.2018.33

вклучува композиција и визуелни ефекти и технологии кои се користат за создавање, едитирање, трансфер и презентација на фотографијата.

Областа на публиката: вклучува начин на кој се интерпретира фотографијата, од кого, како и референците за други текстови, различни позиции на опсервација, начинот на кој се процесира фотографијата, се дистрибуира и се прикажува.

Секоја област (продукцијата, фотографијата, опсервацијата) има систем на методи (технолошки, композициони и социјални) кои помагаат при сфаќањето на фотографијата. Социјалниот метод вклучува мноштво од економски, социјални и контекстуални врски. Композициониот метод ја вклучува содржината на фотографијата. Технолошкиот метод ги вклучува видовите на технологија кои се користат за фотографирање (19).

Методологијата Photovoice послужи за две цели: да им се овозможи на учесниците да имаат контрола на фотографиите и знаењето кои тие го обезбедуваат и да им се овозможи процес за собирање податоци во подолг временски период. Во период од шест месеци беа собрани фотографиите и документираните разговори. Фотографиите и придружните наративи беа анализирани со употреба на интерпретативната анализа на содржината. Мојата улога беше да обезбедам разговор, приказни и одраз за фотографиите кои беа фотографирани од учесниците и потоа да ги кодирам предметите кои произлегуваа од дискусијата.

Етика

Етичкиот пристап на истражувањето беше загрижувачки за учесниците или поточно во духот на критичкиот пристап, **етиката на загриженост и правда.** Литературата вклучува три многу значајни етички принципи при истражувањето кога се вклучени деца и тинејџери: да се максимизира сегашната или идната корист за учесниците, да се минимизира нивниот ризик кој произлегува од нивната изложеност при истражувањето и да се гарантира правда (16). Не се откриени ниту имињата на лица или на места. За целта на овој труд, сликите беа

Audience area: includes the way in which photograph is interpreted, by whom, as well as reference to other texts, diverse observation positions, the way in which a photograph is processed, distributed and shown.

Each area (production, photograph, observation) has a system of methods (technological, compositional and social) that helps in understanding the photograph. The social method includes a variety of economic, social and contextual relationships. The compositional method includes the photograph's content. The technological method includes the types of technologies used to photograph (19).

The Photovoice methodology served two purposes: to allow participants control over the photographs and the knowledge they provided, and to allow a process of collecting data over the long term. Over six months, photographs and documented conversations were gathered. The photographs and accompanying narratives were analyzed using interpretive content analysis. My role was to facilitate conversation, stories and reflections about the photographs taken by participants, and afterward to encode the subjects that emerged in discussion.

Ethics

The ethical approach in the research was concern for the participants, or more accurately in the spirit of a critical approach, **ethics of concern and justice**. The literature includes three very important ethical principals in research involving children and teenagers: to maximize immediate or future benefits for participants, to minimize their risk deriving from their exposure to the research, and to guarantee justice (16). Neither names of people or places are revealed. For the purposes of the article, pictures were chosen that do not identify people, quotes were chosen that cannot

DOI: 10.19057/jser.2018.33

избрани во кои не можат да се идентификуваат лицата, цитатите беа избрани без да се открие идентитетот на учесниците. Групата беше придружена во подолг временски период и нејзините членови беа поканети да останат во контакт со лидерот и откако се растури групата. Како дел од интернационалниот фестивал за фотографија во 2016 година, на изложбата на фотографии една учесничка беше фотографирана за да се искаже нејзиниот протест преку нејзината облека, за да се чуе нејзиниот глас. Младата жена на која се однесува оваа слика присуствуваше на изложбата со нејзината мајка и тие имаа дискусија за слободата на изразување околу тие фотографии со посетителите на изложбата.

Откритија

Поради ограничувањата на бројот на учесници на овој труд јас ќе прикажам мал број примери од фотографиите, дискусијата за нив и резимирање на процесите кои беа спроведени.

Методологијата се концентрира на учесниците како експертски познавачи и во целосна контрола на нивното познавање дека тие ќе сакаат да споделат со околината преку употреба на истражувањето или изложувањето на фотографиите на изложби.

identify participants. The group was accompanied over a long time and its members were invited to remain in touch with the leader even after the group activity concluded. As part of the 2016 International Photography festival, an exhibition of photographs in which one of the participants was photographed to express her protest through clothes, to have her voice heard. The young woman concerned attended the exhibition with her mother and they held a discussion about freedom of expression around these photographs with visitors to the exhibition.

Findings

Owing to the size limits of the article I will show a small number of examples of photographs, the discourse about them and summarize the group processes that took place.

This methodology concentrates on the participants as knowledge experts and in full control of the knowledge that they seek to share with the environment using the research or exhibiting the photographs in an exhibition.

Фотографија 1
Photograph 1

На фотографијата 1 е претставено каде се среќаваа тинејџерите, прибежиште во јавен парк во централниот дел на Израел, кое се користи како прибежиште за тинејџерите, каде тие се опколени со топлина и љубов

Photograph 1 represents where the teens met, a shelter in a public park in central Israel, used as a place of shelter for teens, where they are surrounded by the warmth

DOI: 10.19057/jser.2018.33

од страна на вработените и волонтерите. Фотографијата беше направена за време на попладневната светлина од оддалеченост на начин на кој само дел од прибежиштето и дел од јавните тоалети до нив може да се види. На оваа фотографија може да се забележат две момчиња, едно седи на структурата и другото стои до него, вообичаена сцена во попладневните часови. Тинејџерот којшто ја направи фотографијата го кажа следното за неа: *„На оваа фотографија, ние не гледаме ништо специјално, тоа е прибежиште за тинејџери кои се наоѓаат во ризична ситуација и истиот начин на кој ти не обрнуваш внимание на прибежиштето на фотографијата, така општеството не се поврзува со тинејџерите кои доаѓаат во него“* и како такво го изразува своето искуство да се биде невидлив или чувството на провидност во општеството.

and love of employees and volunteers. The photograph was taken in the afternoon light from a distance in a way in which part of the shelter and part of the public restrooms next to them are seen. Two boys are seen in the photograph, one sitting on a structure and the other next to him, a common scene in afternoon hours. The teen photographer said about this photograph: "*In this photograph, we don't see anything special, it is a shelter for teens in risk situations, and the same way in which you do not pay attention to the shelter in the photograph, so society does not relate to the teens who come here*" and as such, expresses the experience of being invisible or sense of transparency in society.

Фотографија 2
Photograph 2

Фотографијата 2 продолжува со чувството на невидливост. Фотографијата го одразува грбот на тинејџерот кој се наоѓа во јавниот парк и се потпира на количката од супермаркетот полна со ќесиња и облека со знакот кога се загледал во фотоапаратот велејќи: „Помогни ми, те молам, со неколку добротворни шекли, бездомник со една година и половина без семејство...“. Ова го кажа лицето кое ја направи фотографијата: *„На оваа фотографија ние гледаме тинејџер бездомник со знак дека бара неколку шекли и три минути од времето на оние кои минуваа, момчето стои со неговиот грб*

Photograph 2 continues with the sense of invisibility. The photograph captures the back of a teen in the public park, leaning on a supermarket trolley filled with bags and clothes with a sign facing the camera saying, "Help please with a few charitable shekels, homeless for a year and half without family..." This is what the photographer said: "*In this photograph we see a homeless teen with a sign asking for a few shekels and three minutes of passers by's time, the boy stands with his back to us, which shows us*

DOI: 10.19057/jser.2018.33

кон нас, што ни покажува како општеството гледа на него или всушност, како не гледа". Тука, исто така, се гледа чувството на провидност во општеството.

how society sees him or in fact, doesn't see him." Here too the sense of transparency in society is felt.

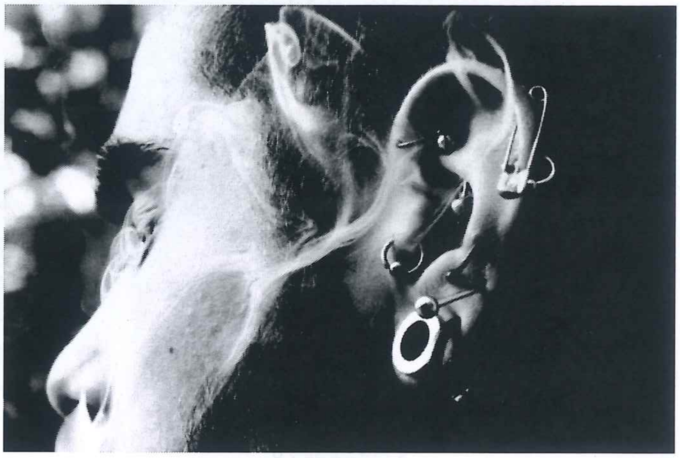

Фотографија 3
Photograph 3

Фотографија 4
Photograph 4

На фотографиите 3 и 4 ние гледаме фотографии на тинејџери, сликани од близу, кои доаѓаат во прибежиштето. На една фотографија гледаме момче со пирсинзи на неговите уши и обвиткан со чад од цигара. На другата фотографија гледаме дел од горниот дел од телото, без лице, на момче со фризура со плетенки, пирсинг на веѓата и ланци. Фотографиите се направени од еден од тинејџерите кој кажа: *„Општеството ни суди само нас поради нашите разлики, фризура со плетенки, пирсинзи и тетоважи"*. Како што може да видиме на првата фотографија, постои чувство на провид-

In photographs 3 and 4, we see close-up photographs of teenagers who come to the shelter. In one we see a boy with piercings in his ears and shrouded in cigarette smoke. In the other photograph, we see part of the upper body, without the face, of a boy with dreadlocks, eyebrow piercings and chains. The photographs were taken by one of the teens who said: "*Society judges us only by our differences, dreadlocks, piercings and tattoos*". As we see in the first photograph there was a sense of transparency and

ност и невидливост во општеството каде таа кажува дека општеството им суди според нивниот надворешен изглед.

invisibility in society whereas here she argued that society judged them according to their external appearance.

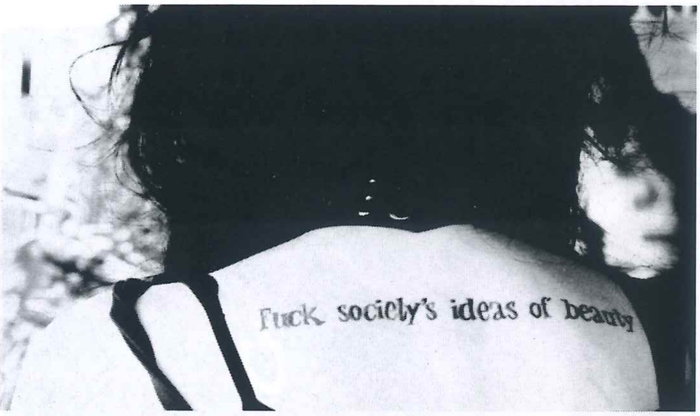

Фотографија 5
Photograph 5

Фотографија 6
Photograph 6

Девојката од фотографиите 5 и 6 има 17 години, се отпишала од училиште пред една година, нежна и чувствителна, секогаш облечена во облека која таа ја дизајнира, секогаш црна со сребрени додатоци. Нејзината амбиција е да отвори продавница со облека која таа ќе ја дизајнира. Таа помалку сака да фотографира отколку да биде фотографирана. На првата фотографија, таа побара да се фотографира тетоважата на нејзиниот грб „Fuck society's ideas of beauty“ и на втората, таа стоеше над мијалник во јавен тоалет, непосредно до прибежиштето и сакаше да биде фотографирана како му пркоси на општеството.

The girl in photographs 5 and 6 is 17 years old, dropped out of school about a year ago, gentle and sensitive, always dressed in clothes she herself designed, always in black with silver accessories. Her ambition is to open a store with clothes of her own design. She liked photographing less than being photographed when she staged the photograph. In the first photograph, she asked to photograph the tattoo on her back, "Fuck society's ideas of beauty" and in the second, she stood in a hand washing sink in the public restrooms next to the shelter and wanted to be photographed in defiance to

DOI: 10.19057/jser.2018.33

Ова е што кажа таа за фотографиите: „*Мора да постои слобода на лично изразување! Телото е уметност, можеби јас сум преправена, но ние сите носиме маски, сите сме родени голи, секој одлучува што ќе носи, зошто ставаат маски... и не е во ред тоа што луѓето не ме прифаќаат поради начинот на кој изгледам*“. Тука, исто така, може да се виде нејзиното противење против општеството кое ја осудува само врз основа на нејзиниот надворешен изглед и како таква таа била одбиена од неколку места за вработување на кои пристапила.

society. This is what she said about the photographs: "*There must be freedom of personal expression! The body is art, maybe I am in disguise, but we are all in disguise, we were all born naked, everyone decides what to wear, why they put on a disguise... and it's not okay that people don't accept me because of the way I look.*" Here one can see her complaint against society that judges solely according to external appearances and as such she has been turned away from places of employment she has approached.

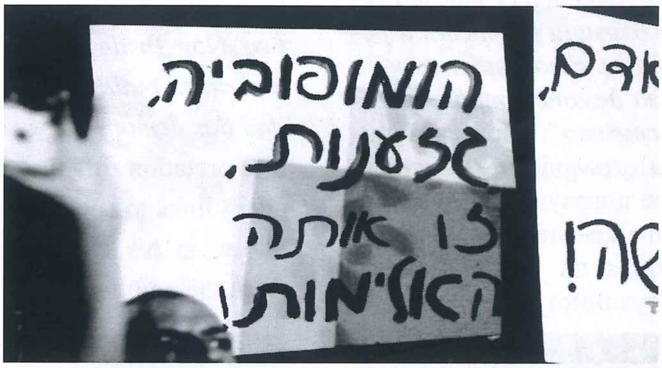

Фотографија 7
Photograph 7

Уште еден тинејџер ја направи оваа фотографија. Тој ја фотографираше демонстрацијата која беше спроведена во јавните градини поради убиството на тинејџерка на Парадата на Гордоста. На фотографијата има плакат со зборовите „Хомофобија, расизам се исто насилство“. Се гледа на дното од плакатот, врвот од главата на мажот, само неговите очи, глава и подигнати раце со мобилен телефон, најверојатно за да направи фотографија. Во разговор, фотографот зборуваше за слободата на изразување и во однос на фотографијата тој додаде: „*Слободата на изразување мора да вклучува сексуален идентитет*“ и продолжи со истата тема и на следната фотографија.

Another teen took photograph 7. he photographed a demonstration that took place in the public gardens following the murder of a teenage girl at a Gay Pride March. In the photograph a placard with the words "Homophobia, racism, it's the same violence". On the bottom of the placard, the top of a man's head, only his eyes, head and raised hand with a mobile phone, probably to take a photograph, are seen. In conversation, the photographer referred to freedom of expression and regarding the photograph he added, "*Freedom of expression must include sexual identity*" and continued with the same subject in the next photograph:

Фотографија 8
Photograph 8

И ова е што кажа тој: „*Оваа зграда е напуштена и паѓа, а наспроти неа се две знамиња на Гордоста во близина на чиста и реновирана зграда која не е поврзана со која и да е група и ова го демонстрира однесувањето на општеството*“. Неговата интерпретација на фотографијата која тој ја направи повторно се поврзува со однесувањето на општеството кое не дозволува, во неговите очи, слобода на изразување од гледна точка на сексуалниот идентитет.

And this is what he said: "*This building is neglected and falling down and opposite are two Gay Pride flags next to a clean and renovated building not related to any group and this demonstrates society's attitude*". His interpretation of the photograph he took again links to society's attitude that does not allow, in his eyes, freedom of expression from the point of view of sexual identity.

Фотографија 9
Photograph 9

Фотографија 10
Photograph 10

Фотографиите 9 и 10 се направени од 18-годишен тинејџер пред неговиот воен рок, оптимистична, решителна и добронамерна девојка, која одбра фотографија со социјална порака и кажа: „*Всушност, сите овие фотографии ја опишуваат документацијата на неколку тензични денови во израелското општество. Тие го опишуваат плурализмот. Мноштвото на идеи кои водат до омраза и повредување на луѓето. Фотографиите покажуваат два некролози кои се поставени на ѕид. Една за Шира*

Photographs 9 and 10 were taken by an eighteen years-old teenager prior to army service, an optimistic, resolute and good-hearted girl, who chose a photograph with a social message and said: "*In fact, all these photographs describe documentation of a few very tense days in Israeli society. They describe pluralism. The multitude of ideas that lead to hate and hurting people. The will to change, and that in fact, life carries on as usual. The photographs show two obituaries hanging on a wall. One about*

DOI: 10.19057/jser.2018.33

Банки 16-годишна девојка убиена на Парадата на Гордоста од ултраправославен маж. И втората е на палестинско дете на возраст од 18 месеци убиено и запалено од доселениците.[2] *Фотографијата ја прикажува тензичната атмосфера која е присутна во Израел. Таквата ситуација постои и е видлива на улиците. Но, и покрај ова, животот продолжува како и обично и ги допира луѓето, но не на начин кој ќе направи тие да го прекинат извршувањето на нивните дневни рутини. Како што може да видеме, има луѓе кои се движат во заднина и не застануваат“.* Тука, исто така, се искажани чувствата на девојката, чувства на шок за општеството кое не реагира дури ни на убиство на деца.

Фотографија 11
Photograph 11

Фотографијата 11 е направена од едно од момчињата на пар кој седи со вкрстени прсти, девојката е од етиописко потекло. Фотографијата 12 „Сликање на моето рамо покрај рамото на друга девојка, јас сум сончана, таа е бела со тетоважа“. Фотографот кажа: „*Тука во прибежиштето, секој го прифаќа секој*“, односно тука има лица со различна боја на кожа, различен надворешен изглед, но за разлика од општеството кое не ги прифаќа разликите, во прибежиштето секој го прифаќа секого.

Shira Banki, a 16 years old girl murdered at a Gay Pride march by an ultra-orthodox man. And the second a Palestinian child aged 18 months murdered and burned by settlers.[3] *The photograph describes the tense situation existing in Israel. When the situation exists and is seen in the streets. But, in spite of this, life continues as usual and it touches people, but not in a way that will make them cease to carry on with their daily routines. As we see, there are people walking about in the background and not stopping*." Here too, the girl's feelings are expressed, feelings of shock about a society that does not react even to the murder of children.

Фотографија 12
Photograph 12

Photograph 11 was taken by one of the boys of a couple sitting with fingers entwined, the girl was of Ethiopian origin. Photograph 12 "captured my shoulder against the shoulder of one of the girls, I am suntanned, she is pale with a tattoo." The photographer said: "*Here at the shelter, everyone accepts everyone else*", that is to say, that here there are different colors, different appearances, but unlike society that does not accept difference, at the shelter everyone accepts everyone else.

[2] Доселениците се однесува на Евреите кои се населиле во областите окупирани од Арапските држави во шестдневната војна
[3] Settlers refers to Jewish people who have settled in areas captured from the Arab states in the Six Day War.

DOI: 10.19057/jser.2018.33

Фотографија 11
Photograph 11

Седумнаесетгодишно срамежливо момче, кое е поразлично од останатите тинејџери кои доаѓаат во прибежиштето, ја направи оваа фотографија. Тој ја фотографираше од висок агол една од девојките од групата која седи на подот и гледа во фотографиите на нејзиниот фотоапарат. Еве што кажа тој: *„Јас ја фотографирав неа како гледа во фотографиите и си помислив „слика топка", бидејќи таа е во позиција на топка, таа ме потсетува на нејзиниот персоналитет и нашата врска, ние се сретнавме во прибежиштето и оттогаш ние сме пријатели и многу ми се допаѓа, таа навистина е фина и ние поминавме низ многу нешта заедно"*. Тука, исто така, како и фотографиите 11 и 12, пораката е дека чувствата во прибежиштето се оние на блискост и прифатливост.

A 17-year old shy boy, who is different from most of the teens who come to the shelter took this photograph. He photographed from a high angle one of the girls in the group sitting on the floor and looking at photographs in her camera. This is what he said: "*I photographed her looking at photographs and thought to myself 'photo ball' because she's in the position of a ball, she reminds me of her personality and our connection, we met in the shelter and since then we have been friends and I like her very much, she is really nice and we've been through a lot together*". Here too, like photographs 11 and 12, the message is that feelings at the shelter are of closeness and acceptance.

Сумирање на наодите

Три главни проблеми се појавија од откритијата:
а. Отворената дискусија за „тешките" проблеми: отворена дискусија овозможена од фотографијата за проблемите кои се рефлектирани во фотографиите и нивното симболичко значење за учесниците. Помеѓу другите, се појавија следните проблеми: страв, стигма, слобода на изразување, идентитет и сексуален идентитет.
б. Видливоста: се појави можност за конек-

Summary of Findings Chapter

Three main issues arise from the findings:
a. Open discussion about 'difficult' issues: photography enabled open discussions about issues reflected in photographed images and their symbolic meanings for participants, among others, the following issues arose: fears, stigma, freedom of expression, identity and sexual identity.
b. Visibility: an opportunity arose to connect without mediation and to illustrate

JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION 2018; 19(1–2):76–101
DOI: 10.19057/jser.2018.33

ција без медијација и за илустрирање на визуелните искуства кои произлегоа од чувството дека тие се одраз на општеството.

в. Врски: место каде се создава интеракција со околината и социјалната вклученост на младите во просторот околу прибежиштето, вклучува укажување на социјалните проблеми, изразувањето на мислење и учествувањето во протести заради идентификација.

Дискусија и заклучоци

Целта на ова истражување беше да се придружи група на тинејџери кои се наоѓаат во ризична ситуација во работилница за фотографирање и да им се дадат фотоапарати како алатка која ќе им овозможи да ја истражуваат нивната околина и да ја претставаат како дел себе и проектот за зајакнување на општеството, како и проучување на потенцијалот на Photovoice за документирање на личните и социјалните перспективи на тинејџерите кои се наоѓаат во ризична ситуација.

Изгледа дека Wang и Burris (2) укажале дека оваа техника има дава на корисниците нови и рефлектирани патишта на гледање на светот околу нив, како и средства за проучување и претставување со цел за да се делува за промена, како дел од праксата за лично и социјално зајакнување. Учесниците беа задоволни зашто беа дел од групата за фотографирање и покажаа оригинални начини на проучување на нивната околина. На пример, една девојка која ги местеше нејзините фотографии со цел да изрази што сака таа и момчето кое фотографираше од чуден агол, со цел да ја изрази неговата гледна точка. Разговорите за фотографиите исто така го обезбедија вклучувањето на учесниците и нивната желба за документирање и претставување на нивните гледишта за општеството и како општеството гледа на нив како на индивидуи и група на тинејџери кои се наоѓаат во ризични ситуации.

Photovoice има три цели според Wang (11): првата е да се документира и да се земат предвид јаките и слабите страни на заедницата и на луѓето преку нивната вклученост во процесите на активно слушање и дијалог. Од резултатите, можно е да се

visual experiences that grew out of a sense of them being reflected in society.

c. Relationships: a place was created to interact with the environment and the youths' social involvement in a space around the shelter including referring to social issues, expressing opinions and participating in identification protests.

Discussion and Conclusions

The aim of the research was to accompany a group of teens at risk in a photography workshop and give them cameras as a tool to allow them to investigate their environment and present it as part of self and social empowerment project, as well as examining the potential of Photovoice to document personal and social perspectives of teenagers at risk.

It appears that as Wang and Burris (2) pointed out, this technique provides users with new and reflective ways of viewing the world around them as well as a means of examining and presenting their environment with the purpose to act for change, as part of personal and social empowerment practice. The participants were pleased to take part in the photography group and showed, each in his or her own way, original ways of examining their environment. For example, one girl who staged photographs of herself in order to express what she wanted and a boy who photographed from strange angles in order to express his point of view. The conversations about the photographs also proved the participants' involvement and desire to document and present their point of view about society and how society views them as individuals and a group of teenagers in risk situations.

Photovoice has three key aims according to Wang (11): the first is to document and consider the strengths and weaknesses of a community and of people through their involvement in processes of active listening and dialogue. From the findings, it is possible to see how participants pointed out

DOI: 10.19057/jser.2018.33

види како учесниците ги посочија слабите страни на општеството во однос на нив самите, во тоа дека општеството не ги гледа и кога ги гледа, тоа е само заради нивниот надворешен изглед, пирсинзите и тетоважите. Од друга страна, тие ги идентификуваат лицата кои доаѓаат во прибежиштето, и вработените и тинејџерите, како општество што ги прифаќа и поддржува.

Видливост: се појави можност за конекција без медијацијата и за илустрација на визуелните искуства кои произлегоа од чувството дека тие го рефлектираат општеството. Видливоста значи препознавање и прифаќање на визијата или перспективите на другите. Фотографијата, потребата за видливост може да се изрази преку тоа што сака да види лицето кое фотографира, преку фотографијата, како тие ни изгледаат. Искуството на видливоста може да се изрази и со предметите кои се фотографираат, кој сака да види како тие им изгледаат на другите. Искуството се разликува од една до друга личност, опсервацијата може да биде осудувачка или прифатлива, инвазивна или интересна. Изјавите на учесниците ја изразуваат двојната потреба за видливост: тие сите ја покажуваат нивната уникатна перспектива за нивниот живот во прибежиштето и околу него и ставот на општеството кон нив. Некои избираат да бидат фотографирани за да видат како ќе им изгледаат на другите, како личност која ги придружува во овој процес и општеството кое ги гледа фотографиите.

Втората цел којашто Wang ја забележал е промоцијата на внатрешната опсервација и критичкиот дијалог за личните проблеми и проблемите на заедницата. Тука, исто така, видовме примери во откритијата за тоа како учесниците се справиле со дијалогот за заедницата која се враќа на нејзината рутина премногу брзо, дури и кога станува збор за проблеми како што е убиството на деца, без никаков знак на жалење. Времето кое јас го поминав со нив, јас без сведок на протест кој тие го започнаа против властите кои не направија ништо за да се стави крај на сексуалното вознемирување, како и меморијална вечер кои тие ја организираа

society's weaknesses with regard to themselves, in that society does not see them, and when it does, it is only their external appearance, piercings and tattoos. On the other hand, they identified people who come to the shelter, both staff and teenagers, as an accepting and supportive society.

Visibility: an opportunity arose to connect without mediation and to illustrate visual experiences that grew out of a sense of them being reflected in society. Visibility means recognition and acknowledgement of others' vision or perspectives. In photography, the need for visibility can be expressed through the photographers wishing to see, through photography, how they appear to others. The visibility experience can also be expressed by the photographed objects, who wish to see how they appear to others. The experience differs from one person to another; the observation can be judgmental or accepting, invasive or interested. Participants' statements expressed the dual need for visibility: they all showed their unique perspective about their life in the shelter and around it and society's attitude towards them. Some chose to be photographed to see how they appear to others, to me as the person who accompanies them in the process, and to society that observed the photographs.

The second aim that Wang noted was to promote internal observation and critical dialogue about personal and community matters. Here too, we saw examples in the findings of how participants dealt with dialogue about the community that returns to its routine much too quickly even when the issue is the murder of children, without any signs of mourning. During the time I spent with them, I was witness to a protest that they initiated against the authorities that did nothing to end sexual harassment as well as a memorial evening they arranged in memory of a transgender person (who also

JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION 2018; 19(1-2):76-101
DOI: 10.19057/jser.2018.33

за трансродовите лица (кои исто така одат во прибежиштето) кои извршиле самоубиство.

Трета цел на Photovoice е да се стапи во контакт со лицата кои ги донесуваат политиките. Со цел да се промени не е доволно да се биде свесен и да се зборува за тоа, но еден мора да започне промена и да стапи во контакт со доносителите на политиките. Затоа, одреден број активности беа преземени: учесниците одбраа фотографии кои ќе се прикажат на интернационалниот фестивал за фотографијата кој се одржа во април оваа година. За жал, ние не бевме во можност да добиеме дозвола на време од родителите на учесниците и затоа тие не беа во можност да ги прикажат нивните фотографии на фестивалот, но планирана е изложба на фотографии која ќе биде направена во прибежиштето и изгледа ќе има изложба и во надворешна галерија. Во меѓувреме, фотографиите кои ги постави девојката беа прикажани бидејќи беше добиена навреме дозвола од родителите. Таа дојде на фестивалот и создаде дискусија за круговите на животот, начинот на облекување и светските погледи. Нејзината мајка дојде со неа и учествуваше во дискусијата. Овој труд е дел од желбата да се слушнат гласовите на учесниците пред поширок аудиториум и пред поголем број доносители на политики.

Photovoice е истражувачка методологија која се соочува со луѓето во заедницата (12) и е заснована на идејата дека тие луѓе се експерти за нивните животи, тие се партнери – соработуваат во процесот на создавање на знаењето и се слободни да ги изразат темите кои ним им се значајни (13). За учесниците беше важно да ја фотографираат нивната точка на гледање и да зборуваат за тоа. Тие ги споделија нивните знаење за нивната заедница со мене, знаењето за тоа како тие мислат дека општеството гледа на нив, како тие гледаат на општеството, што им пречи за начинот на кои тие се перципирани, што сакаат да променат. Photovoice има три области на влијание врз идентификацијата на тинејџерите Catalani и Minkler (14). Photovoice го зголемува еманципирањето кога тинејџерите чувствуваат дека крајниот резултат од

attended the shelter) who had committed suicide.

The third purpose of Photovoice is to reach policy makers. In order to change it is not enough to be aware and to talk about it, but one must also initiate change and reach policy makers. Therefore, a number of activities were undertaken: participants chose photographs to show at the Photography Festival that took place in April, this year. Unfortunately, we were not able to get participants' parental approval in time and thus they were unable to show their photographs at the Festival, but an exhibition of photographs is planned to take place at the shelter itself and probably also at an external gallery. In the meantime, the photographs staged by the young girl of herself were shown as parental approval was received in time. She came to the Festival and created around her discussion circles about her life, way of dress and world views. Her mother also came with her and participated in the discourse. This article is also part of the desire to make the participants' voices heard in front of a wider audience and policy makers.

Photovoice is a research methodology that deals with people in communities (12), and is based on the idea that these people are the experts in their lives; they are partners - collaborating in the process of creating knowledge, and free to express subjects important to them (13). For participants it was important to photograph their point of view and also talk about it, they shared their knowledge of their community with me, knowledge about how they think society views them, how they view society, what bothers them about the way they are perceived, what they would like to change. Photovoice has three areas of influence on teenagers identified by Catalani and Minkler (14). Photovoice increases empowerment, when teenagers feel that the outcomes of projects belong to them, increase the way in which teenagers understand their

DOI: 10.19057/jser.2018.33

проектот им припаѓа ним, се зголемува начинот на кој тинејџерите ја сфаќаат нивната заедница и потребите и ја зајакнува нивната вклученост во заедницата. Активноста поврзана со фотографирањето е сама по себе смирувачка активност (8). Понатаму, користењето на фотографијата би можело да им помогне на младите лица да се соочат со предрасудите за нивниот недостиг на вештини и нагласување на нивните способности за делување и изворот на нивната моќ (15).

Самоеманципацијата е изразена со можноста за **директен контакт и илустрација на визуелните искуства.** Дури и илустрацијата на визуелното искуство е процес, почнувајќи од чувството на провидност во очите на општеството, чувството на невидливост. Потоа, имаше искуство на тоа да се биде виден, но само нивниот надворешен изглед, само за тоа како се тие поразлични, етикетирање и исклучени од општеството. И кога тие беа првите знаци да се биде виден, како на нив се гледа во прибежиштето, како на нив гледа општеството на настани кои се случуваат во заедницата или општо и што се случува кога тие ќе ги видат нивните фотографии прикажани на егзибиција, чувството дека јас имам нешто да кажам и да ме чујат. Како што Сонтаг (8) кажал, фотографиите може да создадат одредена врска со светот, врска на слика на знаење и потоа и слика на моќ.
Друг проблем кој создаде самоеманципирање е новиот интерес за фотографијата, изложба на фотографиите и блоговите за тема фотографија.

Врски: беше создадено место за интеракција со околината и вклученоста во општеството на младите лица во просторот околу прибежиштето, вклучувајќи и она што се однесува на социјалните проблеми, изразувањето на мислења и учеството во протестите за идентификација.

Групните процеси беа најзначајни, **отворените разговори** кои им овозможуваа на предметите да се рефлектираат на фотографиите и нивното симболичко значење за нив, помеѓу другите предмети како што се

communities and needs, and empowers involvement in the community. The activity involved in photography is in itself a calming activity (8). Furthermore, using photography is likely to help young people confront prejudices about their lack of skills and emphasize their abilities to act and source of their power (15).

Self-empowerment was expressed in the fact that an opportunity was created for **direct contact and illustration of visual experiences**. Even illustration of visual experiences underwent a process, as we saw in the Findings chapters starting with a sense of transparency in the eyes of society, a sense of invisibility. Later, there was an experience of being seen, but only external appearance, only how they are different, labeled and excluded from society. And then there were the first signs of being visible, how they are seen at the shelter, how we see society at events that take place in the community and in general, and what happens when we see our photographs shown at an exhibition, a sense that I have something to say and am being listened too. As (8) stated, photographers can create a certain relationship with the world, a relationship of an image of knowledge and therefore also an image of power.
Another issue that created self-empowerment was a new interest in photography, photographic exhibitions, and blogs on the subject of photography.

Relationships: a place was created to interact with the environment and the youths' social involvement in a space around the shelter including referring to social issues, expressing opinions and participating in identification protests

Group processes were most significant, **open conversations** that allowed subjects reflected in photographic images and their symbolic meanings for them, amongst others subjects such as attitudes of society, stigma,

ставовите на општеството, стигма, слобода на изразување, идентитет и сексуален идентитет. **Фотографијата станува заеднички социјален интерес** – тинејџерите ги објавуваат фотографиите кои ги направиле на нивните фејсбук-групи, како и пишувањето за тие фотографии низ целиот свет. Некои од учесниците продолжија да прават фотографии и да ги објавуваат со социјални пораки на Фејсбук и не само во затворени групи. **Во прилог на тоа, нивното сфаќање** за нивната заедница и **експресијата** преку тоа, и ова беше изразено во нивната партиципација на протестот против убиството на Шира Банку на Парадата на Гордоста, иницирајќи вечера за спомен на пријателите кои извршиле самоубиство. И конечно, нивната **вклученост во заедницата исто така расте** и тие дури ја изразуваат желбата и потребата да имаат изложба која ќе ги одрази нив како и нивното барање дека предметот на таа изложба да биде „Слобода на изразување“ или со друго име „Не ми суди“.

Емпириски придонес

Идејата за Photovoice како квалитативна методологија може да доведе до квалитативни истражувања на места за промена и социјална правда. Таа бара да се разбудат личните и заедничките способности на луѓето за самооткривање и критичко размислување за проблемите и можните решенија преку активности на соработка. Дискурсот околу заедничките интереси, прикажани на фотографија, се враќаат на заедничкиот дискурс во ера каде адолесцентите ги преферираат компјутерите преку средбите лице во лице, активноста сама по себе ја охрабрува социјалната промена и овозможува учесниците да ги идентификуваат проблематичните зони преку дијалог и дискусија. Дискусијата бара промена на индивидуално ниво и подобрување на квалитетот на живот. Јаката страна на Photovoice не е само фотографијата, но најмногу е дијалошката интерпретација. Фотографираната ситуација не може да се сфати без деталите за контекстот, личното знаење, интерпретацијата и социјалната промена.

Тинејџерите кои се наоѓаат во ризични

freedom of expression, identity and sexual identity. **Photography became a common social interest** - the teenagers publish in their Facebook group photographs they have taken as well as writing about photographs from around the world. Some of the participants continue to take photographs and publish those with social messages on Facebook, and not just in the closed group. **In addition, their understanding** of their community and **expression** thereof **grew**, and this was expressed in their participation in the protest against the murder of Shira Banky at a Gay Pride March, initiating an evening in memory of a friend who committed suicide. And finally, their **involvement in the community also grew** and they even expressed their desire and need to have an exhibition that would reflect them as well and their request that the subject be 'Freedom of Expression' or another name they proposed, 'Don't Judge Me'.

Empiric Contribution

The Photovoice idea as a qualitative methodology can lead qualitative research to a place of change and social justice. It seeks to awaken people's personal and collective capability of self-discovery and critical thinking about problems and possible solutions via cooperative activity. Discourse around a joint interest, going out on a photography mission, return to a joint discourse in an era where adolescents prefer computers to face-to-face encounters, the activity itself encourages social change and enables participants to identify their problematic zones through dialogue and discussion. The discussion seeks to create change on an individua level and improvement in life quality. Photovoice's strength is not only in the photographs, but mostly in the dialogical interpretation. The photographed situation cannot be understood without details of context, personal knowledge, interpretation and social change.

DOI: 10.19057/jser.2018.33

ситуации не ги реализираат нивните основни права за безбедност, заштита и почит. Истражувањата за адолесцентите кои се наоѓаат во ризични ситуации често имаат недостиг за културната сензитивност во однос на природата на ризик за адолесцентите. Крајниот резултат е недостиг на информации за чувствата и размислувањата на адолесцентите. Ова е сериозна ситуација во светло на разбирањето дека свеста на адолесцентите за ризикот е поразлична од свеста на возрасните (17, 18). Затоа, важно е да се биде внимателен со размислувањата и со чувствата на адолесцентите кои можат да бидат направени преку Photovoice.

Затоа, од моја гледна точка, методологијата на ова истражување треба да биде дел од квалитативните истражувачки студии во образованието и социјалната работа, начинот на сослушување, себеси, заедницата и социјалното еманципирање. Повеќе, запознавањето со визуелните алатки во социјалните процеси и нивната употреба како дополнување на квалитативните истражувања во која и да е од фазите на истражување, може да придонесе истражувањата да бидат потранспарентни и затоа и позначајни во светот на многубројни идентитети и култури.

Интересно продолжување на ова истражување може да биде враќање на истите тинејџери за неколку години и нивно испитување, со употреба на методологијата на Photovoice, како тие гледаат на себе во општеството во подоцнежниот период од нивните животи. Во прилог на тоа, можно е да се истражува дополнителна група како што е онаа со проблематични девојчиња или затвореници и да се види како тие гледаат на ставовите на општеството кон нив.

Уште повеќе, јас верувам дека е соодветно да се претстави методологијата на ова истражување како дел од учењето за квалитативните истражувања во истражувањата за образованието и социјалната работа, како начин за слушање и зајакнување на ниво на личноста, заедницата и општеството.

Teenagers in risk situations do not realize their basic rights of security, protection and respect. Research of adolescents in risk situations often lacks cultural sensitivity to the nature of risk for the adolescents. The outcome is lack of information about the adolescents' thoughts and feelings. This is a serious situation in light of the understanding that adolescents' awareness of risk is different from adults' awareness (17; 18). Hence, it is important to be attentive to the adolescents' feelings and thoughts, which can be done through Photovoice.

Therefore, in my view, this research methodology ought to be part of qualitative research studies in education and social work, a way of listening, self, community and social empowerment. Moreover, the introduction of visual tools to social processes and using them as an addition to qualitative research at any research stage, may contribute to making studies more transparent, and thus more significant in a world of multiple identities and cultures.

An interesting continuation of this research could be returning to the same teenagers in a few years' time and examining, using the Photovoice methodology, how they see themselves in society at a later period in their lives. In addition, it is possible to study additional groups such as troubled girls or prisoners and see how they perceive society's attitudes towards them.

Moreover, I believe it is appropriate to introduce this research methodology as part of qualitative research learning in Education and Social Work studies as a way of listening and personal, community and social empowerment.

DOI: 10.19057/jser.2018.33

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ СКОПЈЕ

Референци / References

1. Lahav, H. (2004). The Phenomenon of Dropout from the Education System – Rates and Who pays the Price. In: Shemsh, I. (Ed.). *From Segragation to Integration*, 12 11 – 27. Jerusalem: Ministry of Education Youth and society Department (Hebrew)
2. Wang, C., & Burris, M. A. (1994). Empowerment through photo novella: Portraits of participation. *Health Education Quarterly*, 21(2), 171-186.
3. Wang, C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education & Behavior*, 24(3), 369-387
4. Hacker, D. Lavie-Ajayi, M. Krumer-Nevo, M. (2014). Call for discussion of feminist research Methods, in: Krumer-Nevo, M., Lavie-Ajayi, M. Hacker, D. (Eds.) *Feminist Research Methodologies*. (pp. 7 – 31). Tel Aviv: Hakibbutz Hameuchad (Hebrew)
5. Kamir, O. (2002). *Feminism, Rights and the Law*. Universita Meshuderet Books: Modan – Minstry of Defense Publications (Hebrew).
6. Rosler, M. (2006). In, around, and afterthoughts (on documentary photography). In: Rosler, M. *Decoys and Disruptions*. Selected Writings. Tel Aviv: Pitom (Hebrew)
7. Azoulay, A. (2006). The *Civil Contract of Photography*. Tel Aviv: Resling (Hebrew)
8. Sontag, S. (2012). *On Photography*. Tel Avuv: am Oved (Hebrew)
9. Rose, G. (2012). *Visual Methodologies* (3rd ed.). London, UK: Sage.
10. Botzer, A. (2015). The Shutter of Passion. Psychotherapy and Photography. Tel Aviv: Resling (Hebrew)
11. Wang, C. (2006). Youth participation in photovoice as a strategy for community change *Journal of Community Practice*, 14(1, 2), 147-161.
12. Rania, N., Migliorini, L., Rebora, S., & Cardinali, P. (2015). Photovoice and interpretation of photographs in a group discussion: A community psychology approach. *Qualitative Research in Psychology*, 1-15.
13. Genoe, M. R., & Dupuis, S. L. (2013). Picturing leisure: Experience of leisure and dementia *The Qualitative Report*, 18(Art. 21), 1-21. Retrieved from http://www.nova.edu/ssss/QR/QR18/genoe21.pdf
14. Catalani, C., & Minkler, M., (2010) Photovoice: A review of the literature in health and public health. *Health Education & Behaviour*, 37(3), 424-451.
15. Aldridge, J. (2014). Working with vulnerable groups in social research: Dilemmas by default and design. *Qualitative Research*, 14(1), 112-130.
16. Santelli, J. S., Rogers, A. S., Rosenfeld, W. D., DuRant, R. H., Dubler, N., Morreale, M., English, A., Lyss, S., Wimberly, Y., & Schissel, A. (2003). Guidelines for adolescent health research: A position paper for the Society for Adolescent Medicine. *Journal of Adolescent Health, 33(5)*, 396–409
17. Ungar, M. (2004). A constructionist discourse on resilience: Multiple contexts, multiple realities among at-risk children and youth. Youth & Society, 35; 341-361.
18. Mann, D.G. (2005). In S.M. Adl et al. *The New Higher Level Classification of Eukaryotes with Emphasis on the Taxonomy of Protists*. J. Eukarvot. Microbiol. 52 (5) 432.